

Četl text znovu a znovu a pohlížel na obrázek tak upřeně, že nakonec zdřevěněl, propadnuv se všemi smysly kamsi do jiných časů. Sáhl po sklenici, vypil naráz její obsah, zvedl kufr a nesl jej k telefonním budkám. Chvilí hledal v seznamu, pak si tiše pro sebe opakoval číslo, aby je nezapomněl, zvedl sluchátko a vytácel.

„Mohl bych, prosím, mluvit s profesorem Wagnerem?“

„Kdo volá? Tady je jeho syn. Otec přijde asi za hodinu.“

„Já... jsem bývalý žák profesora Wagnera. Marek, Václav Marek, rád bych...“

„Kde jste? Přijďte k nám.“

Výzva zněla podivuhodně samozřejmě. A vůbec hlas, jenž odpovídal doktoru Markovi, byl nevážný, jako by patřil někomu, kdo žertuje nebo kdo poslouchá jen jedním uchem a nemyslí příliš na to, co říká. Dr. Marek zrudl štěstím i trémou.

„Hrozně rád přijdu, nevím však... jak... já totiž...“

„Neznáte adresu?“

„Znám, prosím, našel jsem ji právě v telefonním seznamu, ale je už večer a je to... trochu daleko...“

„Vždyť můžete u nás přespát. Tak přijďte. Jakže se vlastně jmenujete?“

„Marek.“

„A odkud znáte otce?“

„Z Vidně, jsem jeho bývalý žák, jak už jsem řekl. Později jsem nechal filosofie a vystudoval medicínu.“

„Výborně. Já dnes potřebuji lékaře, tak spěchejte. Budete u nás brzy? Předpokládám, že jste psychiatr.“

„Ne, internista.“

„Škoda. Na shledanou, a pospěšte si. By the way, máte raději před večerí čistou whisky nebo nějaký cocktail?“

Dlouhé ticho.

„Já... prosím... nevím...“

„Cože?“

Dr. Marek v rozpacích, jež se změnil v křeč, vyrazil ze sebe konečně: „Whisky.“

„Já také. O. K., budete mít whisky.“

KAPITOLA DRUHÁ

PROFESOR WAGNER pocítoval únavu, která nebyla nepříjemná. Vracel se domů autem newyorského starosty (starostův zástupce očekával profesora hned ráno na letišti), a mhouře oči, naslouchal, jak malátnému hroucení jeho údů broukají ukolébavku přátelská, blahopřejná a lichotivá slova těch nespočetných mužů, žen a bab — zejména bab —, jimž byl nucen zasvětit všechn čas po svém příletu. Viděl a slyšel žurnalisty, starostova náměstka, presidenta columbijské university, tajemníky, předsedy a předsedkyně nej-různějších spolků a organizací, sám teď v autu, jako by byl jen divákem, přicházejícím pozdravit profesora Julia Wagnera, a jako by poučoval nějakého nezasvěcence po svém boku: tenhle dlouhán je ze státního departmentu, tato dáma je předsedkyně „Pomoci pro střední Evropu“, tento gentleman se skřipcem je profesor teologie na princetonské universitě. Slyšel znovu řečnit sebe a slyšel řečnit jiné, ale byl příliš líný, aby nad vzkříšenou vidinou ceremonií vymyslel nějaké résumé. Snad to nebyla výhradně lenost, nýbrž i skromnost, jež na povrch dřímotného vědomí připouštěla pouze jedinou zhodnocující myšlenku: Konec-konců — nebyl jsem v Rakousku nadarmo a nevykonal jsem tam nejhorší práci!

Profesor Wagner za katedrou, na politických schůzích, v novinách, v revuích a ve svých knihách potírá nemilostně fráze. Je úhlavní nepřítel všech plytkých rčení, laicných přirovnání a ustálených soudů. Ale ve stavu únavy, ne zcela nepříjemné, dovoluje vlastním smyslům a citům vlahou lázeň v myšlenkách nikterak nových a dokonce již ne objevitelských nebo výbojných. A tehdy jeho monology, naštěstí neslyšitelné, stahují osobnost slavného filosofa kamsi hluboko do přízemí lidské prostřednosti.

Teď právě si říká věty, jaké by jistě nehodlal zaznamenat žádný jeho budoucí životopisec: „Ne, nebyla to nejhorší práce. Našel jsem kompromis, a to je v politice nejdůležitější... Zase tedy doma! Domov, sladký domov!... Byl jsem fotografován přinejmenším pětkrát, škoda že bez starosty...“

Má popularita vzrůstá, jen Rusové jsou trochu nedůvěřiví, ale to se poddá... Vzal bych si po večeři kávu, ó, upsal jsem jí duši, ale asi bych neusnul. Lidé mého druhu si nesmějí dovolit luxus nespavosti... Je to opravdu dojemné, že mi půjčil své osobní auto i s řidičem! Kolegové žárlili... žárlivost je vzpruha... Jen abych nedostal koliku! V letadle bylo chladno... Tak tedy zase doma! Domov, sladký domov!“

Je opravdu již doma, totiž na jeho prahu, starostovo auto dávno odjelo, ale profesor Wagner váhá vejít. Jak vystupoval z vozu, strásl ze sebe malátnost a hned potom jeho mozek, profesorova chloubka i bída, začal nemilosrdně sprádat tkanivo zkušeností, vzpomínek, slov a zážitků ze zcela jiných prostorů než z toho, v němž ještě před několika okamžiky tak tklivě a něžně notovala samolibost v eleganci nažehlené sentimentality.

„Už je to zase zde,“ řekl si s malou dušičkou. A byl rád, že stojí ve stínu, že ho nikdo nevidí, jak sbírá síly k prvním krokům. Ano, úzkost, zimomřivá úzkost byla opět tady. Ta ošklivá nemoc, jež paralyzuje jeho práci, plány a sebevědomí, upírovitý povlak na jeho duši, sedlina na jeho geniálním mozku, vřed na jeho charakteru. Úzkost profesora Wagnera! Co všechno mu urvala, kolik jasných a mužných předsevzetí, kolik snů jí hodil napospas, kolika malých nepoctivostí se dopustil, aby ji nasýtil! „Ta úzkost vyvěrá ve vašem vlastním domě, profesore,“ řekl mu kdysi lékař.

Ó, to věděl sám až příliš dobře, na to nepotřeboval lékaře. Poprvé se dnes dotkla úzkost jeho srdce, když z letiště telefonoval do svého bytu. On byl doma. Sotva otce pozdravil. A hned řekl nějaká posměšná slova, co to jen bylo? „Ne, neobelhávejte se, profesore,“ tvrdil tenkrát lékař, „básníci a filosofové nic nezapomínají, v tom je jejich síla i trápení.“ To se ví, že profesor dobře schoval v paměti, co mu syn dnes řekl do telefonu, jen si nechce opakovat ona dvě jedová slova: „Naletěli ti?“ A otec mlčel, jako by neslyšel, jako by nerozuměl.

Ještě před rokem byl profesor tak volný, tak svobodný, tak mladý, protože kdesi v nejskrytějším koutě nitra věřil, že se syn nevrátí. Bojoval na tichomořských ostrovech s Japonci. Zbyteční lidé se z války většinou nevracejí, ale on se vrátil

hned po příměří. Jak groteskní případ: s válkou se skončil mír profesora Julia Wagnera.

Hlouček hovorných lidí se blížil k domu. Bylo nebezpečí, že někdo ze sousedů objeví profesora, a on teď opravdu neměl náladu splácet hlučné uvítání a dotěrné otázky upejpavým děkováním a roztomilostmi. Narovnal se, přitiskl aktovku k tělu a vstoupil. Za dveřmi na chodbě stála tři lehká zavazadla, která dal ráno dopravit z letiště domů. Zrudl zlostí a ještě více leknutím ze svého vzteku: syn sice zavazadla přijal (syn, nikoli hospodyně, ta by si počínala jinak), neodnesl je však nahoru, to ponechal otci. „Klid, Bože, teď především klid.“ Jak stoupal po schodech, připadalo mu, že silný tlukot srdce zachvívá celým tělem, ale stoupal pevně, chvatně a nezdýchá se. „Srdce je jistě v pořádku,“ pomyslí si s ulehčením — a otevřel dveře do jídelny.

Syn v červeném svetru a v kalhotách od pyžama, rozčuchaný a neholený, při zvuku kliky se zvolna zastavil na své procházce po pokoji. Zastavil se zády k příchodzímu a nespěchaje pootočil k němu hlavu i ramena. Ústa se zkřivila k ospalému úsměvu, brada trochu poklesla, mžouravá očka utvořila štěrbiny a na silném krku vystoupily žíly.

„Well, well, vypadáš báječně, otče!“

„Jak se daří, Henry, co je nového?“

„Nového je mnoho, ale hrozně málo tě z toho bude zajímat. Jaká byla cesta?“

„Trochu únavná.“

„Co budeš chtít k večeři? Počkej, abych nezapomněl, budeme mít k večeři hosta.“

Teprve teď došel otec k synovi a teprve teď si podali ruce. Těch několik pomalých, váhavých kroků unavilo profesora k závratí. Posadil se.

„Jakého hosta? Já se těšil, že budeme sami.“

„Opravdu? Tak to mi je líto (divák by sotva postřehl úšklebek), ale ten host ti bude milejší než já. Je to tvůj bývalý žák, jméno jsem zapomněl, znáte se z Vídně, co jsem měl dělat, když telefonoval? Řekl jsem mu, aby přišel na večeři. Obávám se, že tu bude chtít nocovat, prý bydlí moc daleko. A před večeří by rád whisky.“

Profesor poslouchal napjatě a číhavě. Víc než slova upou-
távala jeho vybičovanou pozornost synova gesta, posunky
a barva hlasu. Když domluvil, věděl otec všechno: pil
celou noc, pak se válel v posteli až do pozdního odpoledne,
neumyl se, neholil a neustrojil — a teď pije znovu. Je právě
v nejnebezpečnějším stadiu, dosud logický, ovládající se,
úskočný.

Kdosi zaklepal. Vstoupila stará černoška a profesorovy
zmrzlé rysy maličko roztály.

„Dobrý večer, paní Breenová, dobrý večer, tak už jsem
zase doma!“

Bělovlasá, tlustá žena cenila zuby do tichého, usedavého
smíchu, přerývaného slovy radosti a vítání, a její hlava ne-
přetržitě těm slovům přisvědčovala. Než si podali ruce,
vrhl se do místnosti malý černý psík s dlouhýma ušima
a huňatou srstí, táhle vyštěkl a vyskočil profesorovi v oblou-
ku do náručí.

„Blackie!“

Zachytil psíka na prsa, hladil ho, smál se na něho a všecek
omládl. Henry přihlížel té scéně s rukama založenýma na zá-
dech, kolébaje se na rozkročených nohou. Hlava napodobova-
vala pohyby houslisty hrajícího nostalgickou píseň a se-
špulené rty mazlivě propouštěly:

„Inu, domov, sladký domov!“

Tato slova, jež si sám profesor nedávno mumlal do svého
bledě modrého zadumání, způsobila nyní křeč v jeho obli-
čeji. Pustil psa na zem, hrábl si roztaženými prsty do šedin,
obrátil k synovi popelavý obličej a sykl:

„Aspoň se nejdříve umyj a ustroj ...! Paní Breenová,
budeme mít k večeři hosta, co máte připraveno?“

Hleděl ke stropu, maje ruce zastrčeny v kapsách, a ze
všech sil se snažil zachytit aspoň něco z toho, co odpovídá
černá žena. Zachytil pouze konec věty.

„Ano, paní Breenová, připravte tedy kuře, to bude nej-
lepší.“

Váhavě se otočil, aby pohlédl na syna. Pohlédnout v po-
dobných situacích na Henryho stálo profesora víc úsilí než
dlouhá diskuse s filosofickým odpůrcem. Syn zmizel.

282 „Poslechl!“ řekl si s úlevou. Ale vzápětí mu opět úzkost

stáhla prsa: ach, jak to všechno dobře znal! Komédie se
bude opakovat, začne si nalhávat, že přece jen existuje
způsob, jak se synem vyjít, začne omlouvat jeho opilství
vzpomínkami (což vídeňští studenti nepili, nepil on sám
před třiceti lety?), začne svádět synovu zahálčivost na válku,
začne opodstatněné zoufalství potírat neodůvodněnou na-
dějí — a proč? Jen proto, že se ten ničema uráčil uchýlit
do koupelny, aby si vypláchl páchnoucí hubu a umyl špi-
navou kůži!

Ne, srdce je v pořádku, to jen nervy tak trápí!

„Dále!“

Udiveně pohlíží na hubeného, ohnutého člověka ve zmač-
kaných šedivých šatech. Klika mu vyklouzla z ruky, stojí
nejistě ve dveřích dokořán, váhá překročit práh a usmívá se
tak bolestně a tak nějak chápavě, jako by zde byl stál celý
čas, všechno viděl, všemu rozuměl a jen si netroufal vyslovit
profesorovi upřímnou soustrast.

„Budte vítán, syn mi o vás vyprávěl, jste prý můj bývalý
žák, ale už opravdu nevím, kam vás zapsat... Pojdte dál,
prosím.“

Překročil práh, opatrně za sebou zavřel, uklonil se, již asi
potřetí, pak sjížděl očima po profesorově postavě, na níž
ho něco překvapovalo nebo znepokojovalo. Profesor bez-
děky sklopil hlavu, aby se přesvědčil, je-li na něm vše
v pořádku, maličko vytřeštil oči a hned se zasmál:

„Ne, já nechci odejít, zapomněl jsem si jen svléknout zim-
ník... Jste mi trochu povědomý, jak...“

„Jmenuji se Václav Marek, pane profesore, pocházím
z Prahy a navštěvoval jsem ve Vídni vaše přednášky roku
1929.“

„Počkejte... počkejte! Inu, ovšem! Mívali jsme spolu
v semináři nějaké vášnivé debaty, ne? Ale nemohu si vzpo-
menout, oč jsme se vlastně přeli.“

„O psychofyzický paralelismus.“

„Už jsem doma! Jak by ne, výborně se na vás pamatuji,
kolego, posadte se, prosím vás, mám upřímnou radost, že se
opět shledáváme!“

Měl skutečně radost. Příchozí vnesl do místnosti atmo-
sféru, v níž profesor opět volně vdechoval i vydechoval

a v níž všechna trápení šla na čas k šípku. Nesmělé pohyby i hlas bývalého žáka, jeho teskné pohledy, plné dojetí a úcty, byly v takovém kontrastu s nedávným chováním synovým, že působily jako balšámový obklad na profesorovy vnitřní rány.

Seděli naproti sobě. Host měl ruce v klíně a profesor měl v klíně zimník. Psík Blackie obcházel cizince, vrtěl ohonem, několikrát opřel o jeho kolena packy, dal se pohladit a potom ulehl k jeho nohám. Oba muži si hleděli přátelsky do očí, leč současně hleděli kamsi dál, sbírajíce zapadlé vzpomínky.

„Pokud se pamatuji, odjel jste z Vídně do Paříže.“

„Ne, vrátil jsem se tehdy do Prahy a pověsil jsem filosofii na hřebíček. Jsem lékař...“

„To není pro mne nejlepší vysvědčení! Odstrašil jsem vás?“

„Kdepak! Spíše jste mě nějak převrátil naruby, pane profesore. Přitahoval jste mě mnohdy až příliš, ale bál jsem se té cesty ve vašich stopách. Byl jsem na ni sláb, nevěřil jsem, že bych ve vašem oboru dokázal něco kloudného stvořit. Nakonec to se mnou dopadlo jako se zhrzenou ženou, která se rozhodne bez nadšení pro povolání nezajímavé ošetřovatelky.“

Profesor byl zaujat, neobyčejně zaujat. Musí zvědět víc o tom, jak vlastně poznamenal tohoto žáka na jeho životní dráze, ale je třeba vyptávat se šetrně, systematicky a hostitelsky.

„O tom mi budete ještě vyprávět, ale nejdříve: jak jste se dostal do Ameriky, jak jste zde dlouho a co vás ke mně přivedlo?“

„Válka mě zastihla ve Francii, pane profesore. Sloužil jsem v československé zahraniční armádě a po pádu Francie se mi podařilo před Němci utéci přes španělské hranice. Po dlouhém bloudění jsem se dostal do Spojených států a vstoupil jsem do americké armády. Brzy jsem však těžce onemocněl, mám choré srdce, propustili mě z vojny, a od té doby jsem již prošel mnoha ústavy a nemocnicemi na východě i na západě. Teď jsem dostal stipendium jedné university: mám popsat pokusy, o nichž jsem dlouho pracoval.“

O vás jsem se dověděl náhodou. V dnešních odpoledních novinách je vaše fotografie. Našel jsem si v seznamu telefonní číslo i adresu a ostatek již víte. Váš syn byl neobyčejně laskav.“

„Není to zlý chlapec, ale válka ho trochu nalomila. Víte, vojna v Tichomoří byla zlá... Co jsem chtěl říci? Kde bydlíte?“

„Já ztratil byt, pane profesore.“

„Jak je možné v téhle době ztratit byt? To je přece malá katastrofa!“

„Je, opravdu je! Můj domácí mě žádal, abych uvolnil pokoj pro jeho sestru. Vyhověl jsem mu, poněvadž mě agent ujistil, že má pro mne nový byt. Ten nový byt jsem však nedostal, jeho majitelka byla náramně podivínská a nepřijala mě.“

„Hm, kde tedy spíte?“

„Dosud nikde. Vše se přihodilo dnes odpoledne.“
Rozpačité ticho, v němž něco naříká jako umírající moucha. To ústřední topení tak bolestně vrní.

„A kde máte své věci?“

„Mám málo věcí... Uložil jsem je do kufru a kufr vláčím s sebou. Nechal jsem jej tady dole pod schody...“

Dr. Marek se neodvažuje vzhlednout. Kostky jsou vrženy a karty odkryty. Co řekne profesor? Ústřední topení vrnívé přede dál nit klidu teplé domácnosti, zpovzdálí je slyšet šplouchání vody a z jiné strany zvonivé zvuky chystaných talířů a nádobí. Kdesi v sousedním stavení rádio hlučně hraje GOD BLESS AMERICA. Byt! Stůl! Prostor mezi čtyřmi stěnami, vystlaný zvuky míru! Není-li ve vás samém mír, můžete jej dát bližnímu?

„Jaká je ta vaše práce, příteli, do níž se chcete pustit?“

„Domnívám se, že významná, pane profesore, významnější než vše, co jsem dosud dělal. Ale potřebuji klid, stůl, lože a ticho. Není toho mnoho, co potřebuji, a mohu za málo dát hodně. Zajímají vás podrobnosti o mé práci?“

„Ne, asi bych jim nerozuměl. Zvláštní věc, trochu směšná: ve vašich představách je zřejmě rovnítko mezi mírem a tichým pokojem, co?“

„Ano, byt je pro mne mír, pane profesore. Byl jsem na voj-“

ně, v Evropě i v Americe, spal jsem ve stanech, v příkopch, na kavalcích, nikdy za celou dobu jsem nespal sám a neměl vlastní stůl. Dlouho mi to nevadilo, ale teď tolik potřebuji mít svůj vlastní stůl — ne pro sebe, nebo aspoň ne jenom pro sebe!“

„Jste si tak jist, že tím svým vpravdě nenáročným mírem, který hledáte, můžete něco vykoupit?“

„Jsem si tím jist, zcela jist, a nikoli z domýšlivosti!“

„Vy jste... (zní to zvědavě, ne pohoršlivě) přišel ke mně, abyste mě požádal...“

„Vím, zní to ošklivě, ale přišel jsem k vám opravdu především proto, abych vás poprosil, nemohl-li bych u vás nějaký čas zůstat. Nehněváte se?“

„Není nad upřímnost, proč bych se hněval? Jen nevím hned, co říci. Místa mám dost, ale... (okamžik váhání, které nakonec uvolňuje bezzubá ironie) vy přece hledáte byt skutečný i symbolický, a u mne je jen dost volného prostoru, víc nic... Budu ještě chvíli uvažovat... Kouříte?“

„Ne, děkuji.“

Vrní poklid teplé domácnosti a vrní profesorovy myšlenky do taktu nové ukolébavky. Když nám je nejhůře, nečekáme, že se naráz otevrou dveře a v nich se objeví neznámý člověk, který slovem nebo gestem promění náš svět a naši podobu a naši bolest v živý sen pohody a radosti? Stolečku, prostří se, kouzelný proutku, švihni!

Profesor ani nepozoruje, že chodí kolem stolu se zimníkem přes ruku a že cizinec hledí do země, maje na klíně psa Blackie, jenž mu líže nemocně zvlhlé ruce, a neslyší, jak netrpělivě hodiny odklepávají popel času do dlaní někoho všudypřítomného, kdo čeká za nás za všechny na velké rozhodnutí člověka a lidí.

Cizinec prudce vstal, protože vstoupil Henry. Vykoupaný, učesaný, ve šviháckém obleku a s křiklavou květovanou kravatou. Smyl se sebe špínu a nerudnou náladu, jeho obličej byl mladý a jasný a vějířkovité vrásky kolem mhouravých očí dodaly mu teď spíše výrazu veselosti než škodolibosti.

„Vy dva se již znáte aspoň po hlase, to je můj syn Henry.“

„Jsem rád, doktore, že vás poznávám.“

Hledí otec na syna a diví se: jak je náhle jiný, čistý, rozradostněný, živý, jak přesvědčivě říká „jsem rád, že vás poznávám“, jak upřímně tiskne podávanou pravici, jak... Teď už opět velkým plamenem hoří v profesorovi nová naděje, stolečku, prostří se, kouzelný proutku, švihni, je třeba přispět vlastním přičiněním k zázraku, je třeba říci nebo udělat něco nového, nečekaného, nemá-li se synova proměna rozplynout.

„Přines, Henry, whisky a sodu, také se dnes před večerí napiji. Oslavíme můj návrat a příchod nového člena domácnosti. Doktor Marek bude u nás bydlet, zaskoč pak dolů pro jeho kufr, ale nejdříve přines whisky!“

Ti dva hledí užasle na šedivého muže. V očích doktora Marka je zvlhlé štěstí, v očích synových bujná radost, jež co nevidět bude explodovat nějakým výkřikem nebo jásum smíchem. Má přinést whisky! Otec ho sám posílá pro whisky! A napije se se synem!

Trojspřeží pohledů zapřáhá k sobě zúžený prostor a vleče jej pryč od vši úzkosti, pryč, daleko, kde je víc tepla, víc světla, víc mládí, méně čekání a méně zálužnosti.

A opravdu: té noci host v domě profesora Julia Wagnera způsobil převrat. Večere se lišila od všech večerí předchozích, paní Breenová nosila na stůl s jídlem ještě jakýsi nehmotný pokrm, jímž se především ti tři sytili. Do domu přišel kdosi z minulosti, z lepších časů, zadýchal prostor iluzemi a všední večeri posvětil na večeri štědrovečerní. Otec a syn se víc než whisky a pak vínem opojili podivuhodnou osobností svého hosta, jeho důvěřivostí a prostotou, jeho posláním, jež bylo trochu tajemné a trochu křehké (dotěrná otázka by je mohla rozbít), a rozhodli se setrvat v iluzích a hrát jen takové úlohy, jaké neprozradí rub hry.

Henry byl nadšen, protože samota ho již dávno tížila a protože toužil jako většina neurastenických alkoholiků po stálé blízkosti lékaře. Paní Breenová byla vděčna novému příchozímu za to, že svou přítomností dodal chuti jejím pokrmům, které jindy oba muži v zatuchlé náladě polykali téměř s odporem. Psík Blackie našel v cizinci nového pána, nehnul se mu od židle a sledoval každé jeho hnutí s láskypl-

nou pozorností, uvádějící hostitele v úžas. A v profesoru Wagnerovi utišil cizinec úzkost a dal mu příležitost — snad první po mnoha letech — způsobit někomu radost přímo, činem, rozhodnutím, a nikoli jen médiem knih, článků a přednášek.

Mírný, melancholicky úsměvný host měl zvláštní schopnost: jeho smysly — profesor o tom ani okamžik nepochyboval — pronikaly všechny zámlky, náznaky a clony. Nemohl nepozorovat, že Henry je podnapilý, že profesor přehlušuje v sobě a kolem sebe nářek zpustošeného soukromí, že paní Breenová chodí kolem Henryho jako kolem kaluže, která by ji při neopatrném kroku mohla ošklivě počákat, to a ještě mnoho jiného cizinec nepochybně viděl, cítil a chápal, nicméně jeho oči, posunky a slova rozplétaly hravě každé zauzlení vět, konejšily každé napětí a chlácholily každou poodkrytou bolest. Jako by neustále říkal: „Ale jděte, to přece nic není, inu ovšem že ne!“

Nejedli a nepili déle než hodinu, ale za tu krátkou dobu rozsvítil host v hostitelích dávno pohaslá světla.

„Máme stejnou postavu, doktore,“ tvrdil Henry, ač to nebylo pravda, „ještě dnes si prohlédnete mé obleky, snad se vám některý hodí. A kdybyste měl raději bílé víno, jen si řekněte, máme ho dost. Ovšem jen americké. Libíte se mi, protože něco snesete, dám za to krk, že se otcí už motá hlava!“

„Snesu opravdu hodně, a nejen víno!“

Tomu rozuměl jinak otec a jinak syn. Henry byl přesvědčen, že dr. Marek má na mysli opojnější lihoviny než víno, a bylo mu téměř do pláce dojetím. Hle, člověk, s nímž možno přátelsky sdílet radost všech radostí, radost z plných sklenek a z řeči do větru! Hle, lékař, jenž se nehrozí té slastné vášně, nad níž Henry nezná větší, a jenž hravě vše vysvětlí, co otec nechápe. A pomůže Henrymu zahnat jeho chorobu, nervovou nebo duševní, způsobující zelenou závrať. V té závratí — nejčastěji ho postihuje v noci — brčálově zelená barva stéká po všech myšlenkách, mate paměť, rozum, ochromuje jazyk, trýzní žaludek, srdce, spánky. Když pije, je závrať daleko, myšlenky jsou svěží, odvážné až k intrikánství, tělo je křepké, aspoň pokud sedí,

a představy o ženách jsou k zbláznění lahodné. Lékař je trvale ve stavení, sláva Bohu! On řekne otcí a paní Breenové: „Nechápete Henryho, je to nemocný člověk, on musí pít, jinak zemře na melancholii, na zelenou závrať a na žaludeční vředy. Neplísňte Henryho, nehádejte se s ním, je, chudák, nemocen, nic mu neodpírejte, v ničem mu nebraňte, sice vám umře!“

Profesor byl přesvědčen o něčem jiném. Řekl-li host: „Snesu opravdu hodně, a nejen víno,“ mluvil symbolicky. On vůbec mluví v symbolech, takový už je! A komu byla určena tato symbolická věta? Komu jinému než profesoru Wagnerovi, jemuž chtěla naznačit tohle: „Můj drahý učiteli, snesu víc než vy, mnohem víc, protože jsem hodně zakusil. Trýzníte se z nedostatku *pravého* velkého utrpení, vaše bolest je malicherná, vaše starosti přepjaté, historie vašeho syna je zbytečně dramtizovaná!“ Jak podivuhodný, jemný, taktní a dobrý člověk! Nebo se to profesorovi všechno zdá, protože příliš mnoho pil? Nedostane koliku? Ó, jen to ne, nazítří ho očekává tolik důležité práce! Ale vždyť je v domě lékař! Lékař profesorovy úzkosti a synova opilství. Dr. Marek popíjí s Henrym jen proto, aby ho vytrhl ze samotářského vysedávání nad sklenkou. Až se mu to podaří, začne léčit samu podstatu synovy — neřesti (ach, opět falešné a přepjaté slovo!). Jak skvěle vymyšleno! Jen zdali si to nevymýšlí profesor místo lékaře.

„A teď mi povídejte, příteli, co víte o svých spolužácích z mého semináře. Byl jsem bohužel ve Vídni při svém nynějším zájezdu tak zaneprázdněn, že jsem neměl kdy pátrat po bývalých žácích. Myslím, že jste z téhož ročníku jako tlustý Schlessinger, Richard Bauer, Bože, co se s ním asi stalo? Max Werner a... Pomozte mi, na koho si vzpomínáte?“

Dr. Marek vzpomíná. Profesor visí na jeho rtech, jako by s pozapomenutými jmény mohly vydechnout i tu mladistvou rozhořelost ztraceného času. Henry si prohlíží prsty, sahá jimi blouznivě po hrnoucích se představách a hladí je. V těch představách se vyprazdňují láhve, nekončí se kumpánský hovor, a jsou v nich ženy, mnoho žen, zpod jejichž výstříhů vystupují hravě bochánky ňader, smí se jich dotý-

kat nenechavými prsty, vždyť jeho přítel lékař stojí u něho, a necítí nemohoucí strach, který jinak pocituje vždy, když nesmí a když místo zbabělých prstů jen jeho oči se dotýkají skutečných a nevysněných dívčích ňader, boků a klínů. Blackie spí, kamna vrní a monotónní kolovrat hodin roz-
přádá čas družného večera.

„Moji spolužáci z Vídně... Málo jsme si dopisovali, pane profesore. Se Schlésingèrem jsem se setkal jednou v Praze, tuším, že to bylo roku 1936, chystal se tehdy odjet do Palestiny. O Bauerovi nic nevím, Fischer utekl před Hitlerem do Paříže, ale tam mi zmizel. Müller, Otto Müller...“

Odměl se, neboť profesor sebou škubl a hned potom se zachvěl ve vlně jakéhosi chladu nebo nevolnosti. A zcela nenadále se zle utrhł na syna:

„Co bloudíš těmi prsty po stole? Víš, že to nesnáším! Jako když si idiot hraje! A už nepij, prosím tě!“

Henryho sny pohltil otcův hlas, ten pohoršlivý, nenáviděný hlas, který ho co chvíli drsně probouzí, strhuje těžkou hlavu v únavu a rozmrzelost, pění v něm vztek a snová pomstychtivost.

Něco se přihodilo, něco nenapravitelného, profesor se zapomněl, zkazil úlohu sobě i synovi, teď už sám to cítí, hledě do očí Henryho, v nichž příkrčená zloba se chystá ke skoku. A u stolu s nimi už nesedí neznámý dobroděj, jen cizinec, všecek zkoprnělý z předtuchy blízké bouře.

Nicméně profesor je unaven hrou na slepou bábu. Víno, jemuž dávno byl odvykl, uvolnilo nyní cenzuru myšlenek i slov. Nuže, nechť se stane, co se má stát, když jednou klopýtł, pozvav téměř neznámého člověka do svého bytu, nechť ještě klopýtne podruhé a potřetí. Co se však vlastně přihodilo? „Ne, neobelhávejte se, profesore, básníci a filosofové nic nezapomínají!“ Zamlčený dovětek nešťastné konverzace poletuje ve vzduchu, je přítomen hrozivěji, než kdyby byl býval vysloven.

„Přerušil jsem vás, o kom jste hovořil?“

Dr. Marek větrí nebezpečí a uhýbá.

„Vzpomínali jsme na vaše bývalé žáky, naneštěstí vím dnes o nich tak málo!“

devět, deset — jedenáct jich je. Lichá čísla přinásejí štěstí. Často takhle počítá předměty a má nepochopitelnou, dětin-
skou radost, dospěje-li k lichému číslu. Čeho se bát? Jen kupředu jako můra k ohni! Nebo... nebo... že by bylo něco shnilého i mimo rodinné soukromí profesora Wagnera, něco v jeho vlastním životě a díle? A, tato otázka ho dosud nenapadla. Možná, že jí nikdy nedovolil vystoupit na povrch vědomí. Nuže, jen kupředu, pravda nade všecko, kupředu, vstříc ohni a popálení!

„Řekl jste... Otto Müller. Psali jste si někdy?“

„Až do roku 1935 často. Pak psal jen on, já mu neodpo-
vídal.“

„Byl už tehdy nacista?“

„Byl jím dávno, dávno předtím, ale rozpoznal jsem to příliš pozdě. Vzpomínáte si, pane profesore, na Irenu Königovou? O té jsem slyšel, že...“

„Nevzpomínám si na ni. Vy víte, co se stalo s Müllerem?“

„Nevím.“

Profesor vstal a prošel se po běhounu. Počítal kroky, na-
počítal jich tam a zpět patnáct. Zase liché číslo. Podle toho, jak vstal a pochodoval, rozpoznal Henry, že se otec prochází v pasti. Nevěděl nic bližšího, ale zášť ho učinila ostrážitým. Jeho chlupaté ruce vylezly z rukávů, kam se nedávno uchý-
lily, když je profesor okřikl, a plížily se nyní k sobě kolem nedopité sklenky.

„Müller, Otto Müller byl před čtrnácti dny ve Vidni po-
praven jako zrádce! Ano, doktore Marku!“

Znělo to, jako když profesor hostu vyčítá zrádce Müllera.

„Tak. Ošklivý konec! Nevěděl jsem... Já mu přestal
odpovídat, když se naplno odhalil...“

To zase znělo jako nesmělá obhajoba.

Henryho ruce se kočičím pohybem spojily a prsty se do sebe zakously; něco chytly, nit, stopu. Profesorův po-
chod po běhounu byl prudší.

„Když vám ještě Müller psával, zmiňoval se snad...? (Zrak se svezl na syna a z něho na hodiny.) Ach, víte, jak je už pozdě? Musíme jít spat!“

Bouře byla zažehnána, leč dusno nezmizelo. Pociťovala je i paní Breenová, jak sklízela se stolu. Její bělostně svítivé

oči tázavě i postrašeně klouzaly z hosta na Henryho a z něho na profesora, a ruce se jenjen kmitaly v spěchu, který neměl daleko k úprku.

„Henry vám ukáže vaši ložnici, přeji vám, doktore, abyste první noc přespal u nás co nejlépe. Vstávejte, kdykoli se vám zlíbí, paní Breenová vám připraví snídani. A vůbec, zařídte se zde jako doma, nikdo vás nebude rušit. Měl jsem ještě lecco na srdci, ale je už opravdu pozdě. Snad zítra. Dobrou noc, doktore, a ty, Henry, nepřemlouvej hosta, aby s tebou ponocoval!“

„Dobrou noc, pane profesore, a ještě jednou: tisíc díky!“

Ale Henry nespíchal. Blaženě se roztáhl v křesle; polo sedě a polo leže, objal pažemi své břicho a točil na něm mlýnky.

„Co si teď dáme, doktore?“

„Já už nic. Víte proč? Budu po večerech častěji vašim společníkem, protože však chci ve dne pracovat, musím se vždy před půlnocí dostat na lože. Kdybych teď s vámi seděl, utekl bych vám jistě zítra už před desátou.“

Odpověď Henryho naprosto uspokojila. Dovedl si lecco odepřít, měl-li se nač těšit. Ale jeho dobrou míru pokazila paní Breenová. Když doktor mluvil, vrátila se z kuchyně pro zbytek nádobí a v jejím černém obličejí se koulely svítivé oči na stopkách tak hladově, že se div neskutálely do otevřených úst. Ta ústa se pojednou zavřela, jako by něco dobrého spolkla, a vzápětí se rozšklebila od ucha k uchu.

„Čemu se smějete, paní Breenová?“

„Ničemu, hahaha.“

„No, povězte nám to, paní Breenová, ať se máme také čemu smát,“ vybídl ji neprozřetelně doktor.

„Teď... hahaha... budou... hahaha... místo jednoho... chlastat v domě dva... hahahaha!“

A hlava o překot přisvědčovala v krátkých, trhavých pohybech této směšné předpovědi.

„Držte hubu — a táhněte odtud!“ zařval nepřičetně Henry. Praštil do stolu pěstí a zrudl až po kořínky vlasů. Paní Breenová uskočila, upustila sklenici, neshýbla se pro ni, a teprve když se držela kliky, odvážila se protivýpadu:

„Mám vzbudit profesora?“

Henryho pravice hledala po stole předmět, který by po ní mrštil. Chrčel a chvěl se. Dr. Marek mu prosebně sevřel ruku.

„Ach, ne, prosím vás, proč se tak snadno rozčilíte? Vždyť se nic nestalo! Pojdte, chtěl jste mi ukázat pokoj a chtěl jste... Pojdte, pěkně vás prosím!“

Henry se dal rychle uchlácholit jako dítě. Jen ještě odplivl, ano, pod sebe na koberec, zavrčel „svině černá“ a obrátil k doktoru Markovi šterbiny svých rozesmátých očí s vějířky vrásek. Červeň ve tvářích rychle tála.

„Tak pojdte, když to musí být! Obleky si prohlédneme až zítra. A kdybych nemohl usnout, smím vás vzbudit?“

„Ovšem, smíte cokoliv. Ale teď, prosím, mluvmě tiše, profesor spí.“

„Doktore, jste báječný chlapík a já vás potřebuji, protože mi rozumíte. Prosím vás, nedejte se, důvěřujte mi, jako já důvěřuji vám, spojme se proti těm dvěma, oni mi vás budou chtít odloučit!“

„Kteří dva?“

„On a ona, to se rozumí... Tady budete spát. Líbí se vám zde? Záchod je hned za dveřmi a whisky za touhle přihrádkou knih. Podívejte se! Doktore, já jsem těžce nemocen, o tom snad nepochybujete... Ti dva mě chtějí zabít... rafinovaně... utrápit... takhle mrtvice by se jim hodila do krámu... nebo šilenství... Ale já jsem silnější než oni! A nejsem tak hloupý, jak vypadám. Otto Müller, hehe, to je výtečné sousto, co říkáte?“

„Nerozumím vám!“

„Ale rozumíte! Jen se nebojte, nemusíte mi nic povídat, já všechno objevím sám, baví mě detektivní zaměstnání, na spojenectví mezi námi není ani třeba se nějak zvlášť umlouvat, to přijde samo sebou... Dobrou noc, příteli! Jo, ještě ten zatracený kufr!“

„Neobtěžujte se, přinesu jej sám, jen mi ukažte, kde jsou vypínače.“

Ukázal a pak si šel lehnout. Myšlenky o sebe klopýtaly. Baba černá, umí dohřát! Co chvíli se s ní Henry chytne, ale za hodinu jako by se nic mezi nimi nestalo, protože Henry, poštilec, umí dobrácky zapomínat. Jen ať si nehraje

s ohněm! Proč tu místo ní není mladá holka? Mohla by být koneckonců také černá, z ní by jistě neměl strach. Snad by bylo možno otce přinutit, aby si vzal do domu místo staré čarodějnice dvacetileté děvče. Třeba Čiňanku, ta prý je oddaná jako pes... Mimochodem, kde je Blackie? Že bude u doktora? A čert vem čubu! Hele, tatíček nespí, chodí po pokoji! Copak mu vrtá mozkiem? Otto Müller? Ale proč? Pověsili ho, tak co? Nicméně ten oběšenec tatíčka nějak tíží a doktora také. Ó, Henry není tak hloupý, jak vypadá! Může jít k doktorovi na kus řeči, když nebude moci usnout. Ašak on dnes usne! Jakmile napřed ví, co může udělat, jestliže spánek nepřijde, usne na to tata. Háček je právě v tom, že on většinou neví, co má dělat. Krucilaudon, to chce táta pochodovat po parketách až do rána?

Zamířil vrávoravě do otcovy ložnice. Šel bos a ještě po špičkách. Profesor ho neslyšel, když vstoupil. Mířil právě ode dveří ke psacímu stolu, byl dosud v kalhotách a ve vestě a také obut byl. Obrátil se, když Henry už stál na krok od něho. Zavrávoral leknutím a ruce vztáhl před sebe, jakoby na obranu. V prvních okamžicích nemohl popadnout dech. „Co zde chceš?“ zaúpěl konečně maličkým hlasem.

„Zabít tě nechci! Dupeš jako králík, kdo má usnout?“

Otec ustupoval ke psacímu stolu, snaže se na něm něco zakrýt. Ale syn byl rychlejší. Profesor znovu vztáhl před sebe ruce na obranu.

„Jdi odtud, Henry, prosím tě, zuji se a nebudu se už procházet! Jdi, co zde ještě chceš?“

„Že bys mi byl přivezl z Vídně dáreček? Copak pěkného máš na stolku?“

Ale na stolku nebylo nic pozoruhodného. Kniha, vázaná v kůži: Spisů Julia Wagnera svazek III., „Hledači absolutna“, Vídeň, rok 1927. A přece profesorův pohled sledoval syna tak úzkostlivě, jako by na ebenové desce spočíval obsah vyloupené pokladny. Divné, tuze divné!

Henry dumá a vrací se kymácivě ke dveřím. Vídeň 1927, Vídeň, Vídeň...

„Tati, věříš v strašidla?“

„Pro všechno na světě nežvaň a jdi už spat!“

„Já jen chci vědět, zdali popravený chlap nemůže někoho strašit.“

Profesor zřejmě věří v strašidla. A nejen věří, vidí je. Teď, právě v této chvíli. Sahá si prudce k srdci, bezkrevné rty cosi nesrozumitelného blábolí a tělem cloumá tanec svatého Víta.

„Dobrou noc, tati.“

KAPITOLA TŘETÍ

ALE HENRY přece jen nemohl usnout. Bylo toho dnes trochu mnoho pro nedobrovolného samotáře. Převracel se na posteli, rozsvěcoval nad sebou lampu a zhasel ji, ležel, seděl, klečel, vzpomínal, počítal, ale spánek nepřicházel. A ticho v domě bylo naprosté. Takové pošmourné, nepřátelské ticho, rušené jen klamným šelestěním myšlenek a jakýmsi slaboučkým vlnobitím temnot, jehož původ nebylo možno uhodnout. Je-li klid mimo nás a neklid v nás, je-li mimo nás tma a v nás rozsvíceno řevavými jiskrami, chceme stůj co stůj splynout s velebným mírem noci, nemyslit a nevzpomínat, avšak naše úsilí ještě více uvolňuje náruč snu, po jehož objetí tolik toužíme. Henry už nemyslel na otce a na jeho tajemství, neplánoval, jak mu přijít na kloub, necítil zášť k nikomu, neboť tonul až po ústa a uši v zimomřivém živlu velkého zármutku, který se rozprostřel po všech smyslech a rozpomínkách, dáváje jim okoušet jen vlastní hořkokyselou potravu. Jak opadávalo opilství, obnažovaly nervy svou citlivost a na uštváný mozek dopadaly kapky otrávené strážlivosti.

Každý ždibec těla bolel, jazyk se potáhl hořkostí a srdce nevírou. Henry zpřímá hleděl na sebe, na svůj ubohý život, napěchovaný alkoholem, neláskou, bezmocností a marnými vzpourami. Kdy se to všechno začalo? Někdy dávno, děvčata to měla na svědomí, první touha po nich, roztráštěná vzápětí strachem. Začal pít, když mu bylo osmnáct let. Nikdo ho tomu neučil, nikdo ho nepsváděl, není na koho